

***Η Βιβλιοθήκη του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας
και ο ιδιαίτερος ρόλος της στην έρευνα***

Μια συνάντηση των εκπροσώπων των βιβλιοθηκών των ελληνικών τραπεζών είναι πράγματι μια κίνηση αρκετά ελκυστική, ενός χώρου που συνέβαλε, και συνεχίζει να συμβάλει, στο πνευματικό και πολιτιστικό γίνεσθαι της χώρας μας. Ιδιαίτερα μάλιστα σήμερα που οι ευρωπαϊκές βιβλιοθήκες βρίσκονται σε «ψηφιακό σταυροδρόμι», όπως χαρακτηριστικά τονίζεται στην έκδοση της Ευρωπαϊκής Ένωσης *PULMAN (Europe's Network of Excellence for public libraries, museums & archives)* του 2004¹.

Ίσως θα ήταν ακόμη πιο ενδιαφέρουσα, και πολύ χρήσιμη θα προσέθετα, αυτή η πρωτοβουλία να επεκταθεί στον ευρύτερο πολιτιστικό τομέα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Μια συνάντηση δηλαδή των εκπροσώπων όλων των ιστορικών αρχείων, βιβλιοθηκών, μορφωτικών-πολιτιστικών ιδρυμάτων και μουσείων των ελληνικών τραπεζών, όπου από κοινού θα μπορούσαμε να εξετάσουμε αρκετά κρίσιμα ζητήματα γενικής πολιτικής, λειτουργίας, στελέχωσης, χρηματοδότησης, και κυρίως τις δυνατότητες συνεργασίας μεταξύ μας κάτω από κοινά προγράμματα και στόχους. Μια πρόταση η οποία, όσον αφορά τα αρχεία, έχει ως ένα βαθμό τύχει κάποιας επεξεργασίας από τον επιστημονικό σύλλογο των Ελλήνων αρχειονόμων, την «Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία».

Κίνητρο για τη δική μου μικρή συμβολή στην παρούσα εκδήλωση αποτέλεσε αφενός η μακρόχρονη σχέση μου με το φορέα και η εμπλοκή μου στην εποπτεία διαχείρισης της βιβλιοθήκης του, αφετέρου η βιβλιοφιλία και η πολυετής εμπειρία μου στα αρχεία και στην έρευνα, που με κατέστησαν τακτικό και «προνομιούχο» χρήστη της.

Η Βιβλιοθήκη του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας στεγάζεται στο Μέγαρο Διομήδη, στο αναπαλαιωμένο κτίριο της οδού 3ης Σεπτεμβρίου όπου από το 2002 λειτουργεί το Ιστορικό Αρχείο της Τράπεζας, πλήρως εξοπλισμένο με τα πιο σύγχρονα μέσα εγκατάστασης και διατήρησης του υλικού, αναβαθμισμένο οργανωτικά και στελεχωμένο με έμπειρο προσωπικό.

---

¹ PULMAN (Europe's Network of Excellence for public libraries, museums & archives), *Κατευθυντήριες Οδηγίες για Βιβλιοθήκες, Αρχεία και Μουσεία*, απόδοση και επιμέλεια κειμένων: Εύα Σεμερτζάκη, Βέροια, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας, 2004, σ. 11.

Δεν θα αναφερθώ στις δραστηριότητες και το σπουδαίο μέχρι σήμερα έργο του Ιστορικού Αρχείου της Ε.Τ.Ε. Αυτά είναι πλέον γνωστά στην ερευνητική και την αρχαιακή κοινότητα. Από το απλό τραπεζικό αρχείο του τέλους της δεκαετίας 1970 φθάσαμε σήμερα, όπως έχουμε υποστηρίξει², σε ένα πολυδύναμο κέντρο τεκμηρίωσης της οικονομικής και κοινωνικής ιστορίας της νεότερης Ελλάδας, το σημαντικότερο Ιστορικό Αρχείο τράπεζας στη χώρα μας και ένα από τα σπουδαιότερα σε διεθνές επίπεδο.

Σημαντικό υποστηρικτικό έργο στις σύγχρονες, ποικίλες δραστηριότητες του Ι.Α./ΕΤΕ επιτελεί η πλούσια βιβλιοθήκη του, παρέχοντας στους επισκέπτες, ερευνητές, οικονομολόγους, ιστορικούς, αρχειονόμους και στελέχη της Τράπεζας, ένα πραγματικό ορυχείο γνώσεων και πληροφοριών, κυρίως σε θέματα οικονομικής, κοινωνικής, νομισματικής και τραπεζικής ιστορίας.

Ο πυρήνας της συγκεκριμένης βιβλιοθήκης διαμορφώνεται με τη σύσταση του Ιστορικού Αρχείου στις αρχές της δεκαετίας του 1960, ενώ κάποια βιβλία της Κεντρικής Βιβλιοθήκης της Τράπεζας που αφορούν την οικονομική και κοινωνική ιστορία της χώρας μας πρέπει να αποκτήθηκαν με αφορμή την ίδρυση (1938) και τη μετέπειτα δράση του Γραφείου Ιστορίας της Ε.Τ.Ε.³

Μετά την επαναλειτουργία του Ιστορικού Αρχείου, στα τέλη της δεκαετίας του 1970, άρχισε να σχηματίζεται, με κάποιες αγορές και προσκτήσεις από την κεντρική βιβλιοθήκη των Οικονομικών Μελετών της Τράπεζας, η βιβλιοθήκη που θα εξυπηρετούσε τους πρώτους χρήστες του Αρχείου, τους αρχειονόμους και τους ερευνητές των ερευνητικών προγραμμάτων της Επιτροπής Ιστορίας της Τράπεζας. Στην πορεία η Βιβλιοθήκη του Ι.Α./ΕΤΕ ακολούθησε την ανάπτυξη του Αρχείου. Ενσωμάτωσε μεγάλο όγκο βιβλιακού υλικού από την κεντρική βιβλιοθήκη και εμπλουτίστηκε με σπάνιες παλαιές εκδόσεις, δωρεές παλαιών διοικητών και διευθυντών της ΕΤΕ, ενώσεων, ιδιωτών ακόμη και υπαλλήλων της, με στόχο τη στήριξη των

---

² Ζήσιμος Χ. Συνοδινός, «Ιστορικό Αρχείο Εθνικής Τράπεζας. Από τραπεζικό αρχείο σε ένα πολυδύναμο κέντρο τεκμηρίωσης της οικονομικής και κοινωνικής ιστορίας της νεότερης Ελλάδας», περιοδικό *Εμείς & Η Τράπεζα* της Ε.Τ.Ε, τχ. 21/ Μάιος 2003 (αφιέρωμα στο Ι.Α./ΕΤΕ), σ. 36-39.

³ Για την ίδρυση του Γραφείου Ιστορίας, την εξέλιξη του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας και τη δράση του, βλ. στο αφιέρωμα «Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας» του περιοδικού της Ε.Τ.Ε. *Εμείς, ο κόσμος της Εθνικής*, τχ. 14/ Δεκέμβριος 1987, σ. 12-23 και κυρίως στο *Χρονολόγιο* του Γ.(εράσιμου) Ν.(οταρά), σ. 15 κ.ε. Βλ. επίσης: α) Ζήσιμος Χ. Συνοδινός, «Τα αρχεία της Εθνικής Τράπεζας από την ίδρυσή της μέχρι την επανασύσταση του Ιστορικού Αρχείου της (1842-1977)», περιοδικό της Ε.Τ.Ε. *Η Τράπεζα*, τχ. 7/ Ιούλιος 1996, σ. 47-51, β) Το αφιέρωμα στο Ι.Α./ΕΤΕ που δημοσίευσε το περιοδικό *Εμείς & Η Τράπεζα* της Ε.Τ.Ε, τχ. 21, ό.π., 17-48, γ) Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, *Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Ιστορικό Χρονολόγιο 1841-2001*, Αθήνα 2001, σ. 82-85 και δ) Ευάγγελος Δ. Πρόντζας, «Οικονομία, ιστορία και οικονομική ιστορία. Από τα προβλήματα στην ανάλυση», στην έκδοση Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, *Δ' Διεθνές Συνέδριο Ιστορίας, Ιστοριογραφία της νεότερης και σύγχρονης Ελλάδας 1833-2002, Πρακτικά* (επιμέλεια Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης, Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης), τόμος Β', Αθήνα 2004, σ. 343-369, κυρίως σ. 352-368.

πρωτογενών ερευνών και των ποικίλων τεκμηριωτικών δραστηριοτήτων του Ιστορικού Αρχείου.

Σήμερα περιλαμβάνει περισσότερους από 40.000 τόμους ελληνικών και ξενόγλωσσων βιβλίων, δεμένων εφημερίδων και περιοδικών.

Επισημαίνουμε μερικές πολύ χρήσιμες σειρές όπως:

- Ελληνικές-ξένες στατιστικές και απογραφές για την Ελλάδα. Επίσης μελέτες εκθέσεις και στατιστικές διεθνών οργανισμών και ιδρυμάτων για όλο τον κόσμο
- Οι ετήσιοι προϋπολογισμοί και απολογισμοί του ελληνικού κράτους
- Δημοσιεύματα διαφόρων ελληνικών υπουργείων, τραπεζών, επιχειρήσεων και οργανισμών καθώς και ξένων πιστωτικών ιδρυμάτων από ολόκληρο τον κόσμο
- Μερικά από τα σημαντικότερα ξενόγλωσσα περιοδικά των δύο περασμένων αιώνων (πάνω από 80 τίτλοι), που αφορούν τη νομοθεσία, τις κοινωνικές επιστήμες, τα τραπεζικά, νομισματικά και χρηματοοικονομικά θέματα
- Τα δεμένα σώματα ελληνικών εφημερίδων, Αθήνας-επαρχίας 19ου και 20ού αι. (πάνω από 20 τίτλοι). Άλλες σαράντα περίπου εφημερίδες διατίθενται σε μικροφωτογραφικές αναπαραγωγές από πρωτότυπα φύλλα που διατηρούν άλλα ιδρύματα, όπως η Εθνική Βιβλιοθήκη, η Μπενάκειος Βιβλιοθήκη της Βουλής, το ΕΛΙΑ, ενώ από τις ξένες υπάρχουν δεμένα σώματα πάνω από δεκαπέντε ξένων έγκριτων τίτλων.
- Οι επίσημες εκδόσεις της Κοινωνίας των Εθνών (Société des Nations, SDN) και του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας (Bureau Internationale du Travail, BIDL), από τις αρχές της δεκαετίας του 1920 μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1960 περίπου.

Επίσης το Ι.Α./Ε.Τ.Ε. διαθέτει πλήρη σειρά της *Εφημερίδος της Κυβερνήσεως* από την αρχή της κυκλοφορίας της, τα πρακτικά των συνεδριάσεων των νομοθετικών σωμάτων του 19ου αι., κωδικοποιήσεις νόμων και συλλογές νομικών κειμένων των δύο προηγούμενων αιώνων, τις επίσημες απογραφές και στατιστικές της ΕΣΥΕ κ.ά.

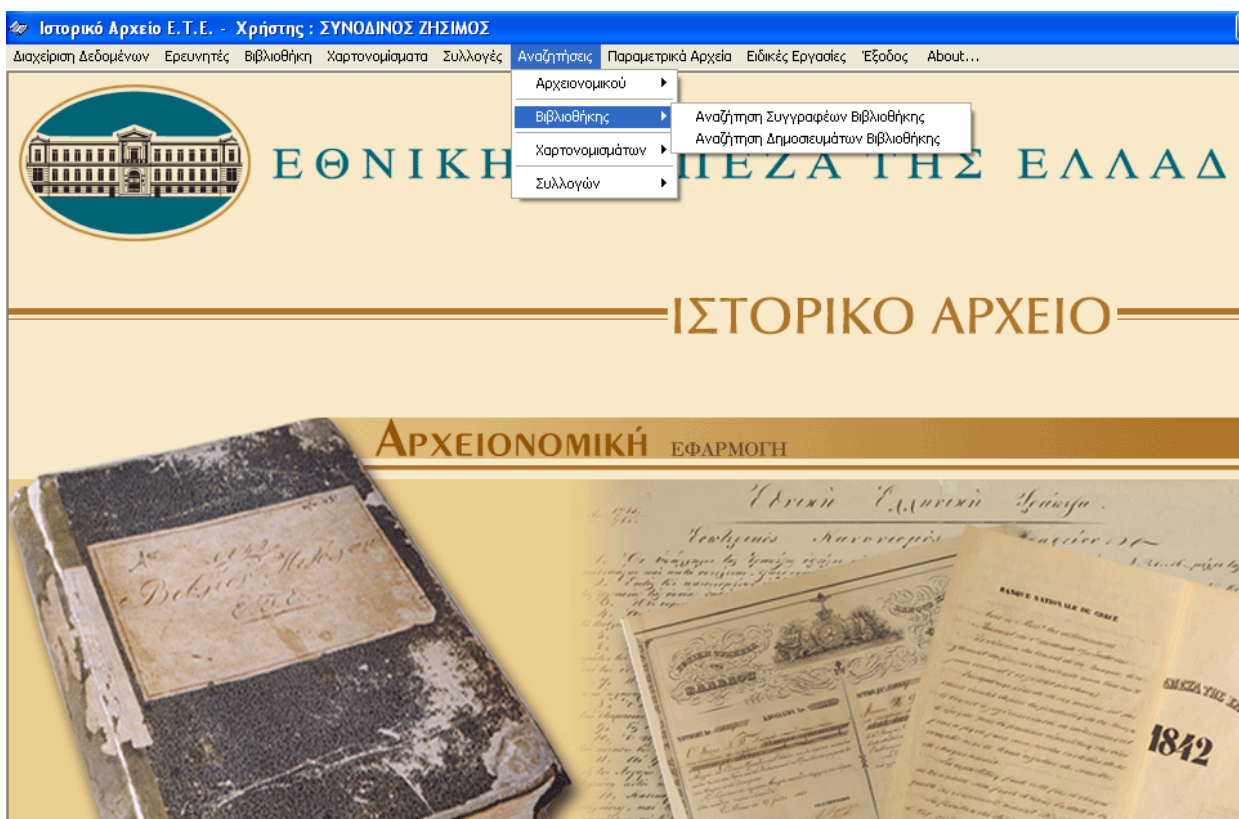
Αξίζει τέλος να σημειωθεί ότι η Βιβλιοθήκη του Ι.Α./ΕΤΕ δεν είναι μόνον αναδρομική. Εμπλουτίζεται με βιβλιογραφικούς καταλόγους, εκδόσεις Αρχείων, Βιβλιοθηκών και Τραπεζών, νέα βιβλία, ιστορικά και αρχειονομικά, καθώς και με διάφορα έγκυρα περιοδικά, ελληνικά και ξένα. Έρχεται έτσι να συμπληρώσει, οργανικά δίπλα στο αρχειακό υλικό, ένα σημαντικό corpus πληροφοριών που ανταποκρίνεται απόλυτα στις ανάγκες και της πιο απαιτητικής σύγχρονης έρευνας.

Όπως γίνεται αντιληπτό, πρόκειται για μια αρκετά μεγάλη, εξειδικευμένη βιβλιοθήκη που χρειάζεται προσωπικό και υποδομή για τη σωστή λειτουργία της. Ένα μεγάλο μέρος της

Βιβλιοθήκης έχει αρχειοθετηθεί ηλεκτρονικά με μια βιβλιοθηκονομική εφαρμογή, που έχει συμπεριληφθεί στο Σύστημα Αρχειονομικών & Ιστορικών Πληροφοριών του Ι.Α./ΕΤΕ, το οποίο ολοκλήρωσε η Ethnodata, θυγατρική εταιρεία της ΕΤΕ. Πρόκειται για ένα μεγάλο και ευέλικτο πρόγραμμα βάσης δεδομένων, το Microsoft SQL Server 2000, που λειτουργεί με την πιο διαδεδομένη γλώσσα διαχείρισης σχεσιακών βάσεων δεδομένων, την SQL (Structured Query Language=δομημένη γλώσσα ερωτημάτων), προσαρμοσμένο κυρίως στα διεθνή πρότυπα της αρχειονομίας.

Όσον αφορά τη διαχείριση της Βιβλιοθήκης, το ηλεκτρονικό δελτίο συμπεριλαμβάνει όλα τα βασικά βιβλιογραφικά πεδία καθώς και ορισμένα που έχουν σχέση με την εποπτεία, την ασφάλεια και τον έλεγχο του όλου συστήματος. Η ηλεκτρονική διαχείριση είναι εύκολη και απλή, όπως απλούστατη είναι για το χρήστη η αναζήτηση και ανεύρεση των εκδόσεων ή των πληροφοριών που τον ενδιαφέρουν. Στην αναζήτηση μάλιστα είναι ενεργοποιημένα, μεμονωμένα ή συνδυαστικά, με ανίχνευση λέξεων τα πεδία: α/α καταλόγου, ημερομηνία εισαγωγής, τίτλος βιβλίου, συγγραφέας, εκδότης, έτος έκδοσης, κωδικός DDC και ISBN.

Στις δύο παρακάτω εικόνες βλέπουμε την οθόνη του όλου Συστήματος του Ι.Α./ΕΤΕ και τη δομή του ηλεκτρονικού βιβλιοθηκονομικού δελτίου.

Ιστορικό Αρχείο Ε.Τ.Ε. - Χρήστης : ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ ΖΗΣΙΜΟΣ
 Διαχείριση Δεδομένων Ερευνήτες Βιβλιοθήκη Χαρτονομίσματα Συλλογές Αναζητήσεις Παραμετρικά Αρχεία Ειδικές Εργασίες Έξοδος About...

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Αναζήτηση Δημοσιευμάτων

Κριτήρια Αναζήτησης	Κριτήρια Αναζήτησης	Κριτήρια Ταξινόμησης
Α/α Καταλόγου Βιβλίου: ____ - ____	Ημερομηνία Εισαγωγής: ____ / ____ - ____ / ____	
Τίτλος: ____		
Εκδότης: ____	Έτος Έκδοσης: ____	
ISBN: ____		
Συγγραφέας: ____		
Αριθμός Βιβλιοθήκης: ____ - ____	Αριθμός Ραφίου: ____ - ____	Αντίτυπα: ____ - ____
Κωδικός DDC: ____		
Αναζήτηση Ακύρωση		

Α/α Βιβλίου	Τίτλος Βιβλίου	Εκδότης	Έτος Έκδοσης	Αντίτυπα	Βιβλ./μος	Πρώτης Καταχώρησης	Ημ/νια Πρ. Καταχ.	Βιβλ./μος Τελ. λ.
[Empty Table]								

Σύνολο Εγγραφών:

Πρόσφατα είναι σε εξέλιξη πρόγραμμα της ηλεκτρονικής αναδιοργάνωσης της Βιβλιοθήκης, ώστε στο μέλλον να μπορεί να ανταποκριθεί σε σύνθετες υπηρεσίες όπως διάθεση, μέσω της πλούσιας ιστοσελίδας του Ι.Α./ΕΤΕ (www.nbg.gr/dp/hanbg/), του πλήρους αυτοματοποιημένου καταλόγου της βιβλιοθήκης σε μορφή OPAC (On line Public Access Catalog), χρήση του διεθνούς πρωτοκόλλου αναζήτησης και ανάκτησης πληροφοριών Z39.50 και ένταξη σε δίκτυα ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, ανταλλαγή βιβλιογραφικών πληροφοριών μέσω βιβλιοθηκονομικών δικτύων ή γενικότερη εξυπηρέτηση των ερευνητών από απόσταση.

Είναι γνωστό ότι σήμερα προκύπτουν μια σειρά ζητήματα που σχετίζονται με τη χρήση και την αναπαραγωγή πληροφοριών από τις βιβλιοθήκες, ζητήματα κυρίως ευρύτερης διάδοσης της γνώσης μέσω ψηφιακών αναπαραγωγών βιβλιακού και λοιπού πληροφοριακού υλικού στο διαδίκτυο και τα συνεπαγόμενα προβλήματα πνευματικής ιδιοκτησίας⁴.

⁴ Πρβλ. την ανακοίνωση της καθηγήτριας της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών Διονυσίας Καλλινίκου «Αρχεία, βιβλιοθήκες και πνευματική ιδιοκτησία» στο πρόσφατο επιστημονικό συνέδριο με θέμα *Αρχεία, Βιβλιοθήκες και Δίκαιο στην κοινωνία της πληροφορίας*, που οργάνωσαν το ΥΠ.Ε.Π.Θ., το Νομικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών και η Ελληνική Αρχαιακή Εταιρεία στην Αθήνα, 2-3 Φεβρουαρίου 2006, στον δικτυακό κόμβο της Ελληνικής Αρχαιακής Εταιρείας <http://www.eae.org.gr>

Όλοι μας κατανοούμε ότι το διαδίκτυο και ο ψηφιακός κόσμος είναι πλέον μονόδρομος, όπως ότι ασύλληπτες είναι και οι δυνατότητες που απελευθερώνουν οι τεχνολογίες της γνώσης στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Αναπόφευκτα, λοιπόν, πρέπει να κινηθούμε προς τη συνάφεια των συστημάτων. Σε ένα δικτυωμένο περιβάλλον πληροφοριών, ώστε να μπορούμε να αξιοποιούμε την τεράστια και διαρκώς αυξανόμενη ποσότητα των διανεμημένων ψηφιακών πληροφοριών που διακινούνται στον παγκόσμιο ιστό.

Η εύκολη πρόσβαση στις πληροφορίες είναι ζήτημα μεγάλης σπουδαιότητας, άρα αναγκαία η διαλειτουργικότητα των βιβλιοθηκονομικών συστημάτων, η οποία, ως γνωστόν, εξασφαλίζεται με τη χρήση προτύπων.

Τα παραπάνω φαινόμενα επιφέρουν νέα ήθη και νέες πρακτικές στην έρευνα. Καθιστούν επίσης κομβικό το ρόλο του βιβλιοθηκονόμου στις τράπεζες, αναβαθμίζοντας τη δημόσια εικόνα του, αφού ουσιαστικά τον μεταμορφώνουν σε υπεύθυνο διαχειριστή ορισμένων συστημάτων πληροφόρησης του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος στο οποίο υπηρετεί.

Με βάση τα παραπάνω, θα μπορούσαμε να προτείνουμε (και πρόκειται για εντελώς προσωπικές απόψεις) ένα πλαίσιο συνεργασίας των κυριότερων βιβλιοθηκών του χρηματοπιστωτικού χώρου, το οποίο θα στηρίζεται ακριβώς στο συντονισμό των ενδιαφερόμενων φορέων, στη διαλειτουργικότητα και την ενιαία πρόσβαση. Στόχος μας θα είναι η ανάδειξη των βασικών πηγών που αφορούν τη διάρθρωση και εξέλιξη του πιστωτικού μας συστήματος, καθώς και η γενικότερη προβολή του ιστορικού ρόλου των ελληνικών τραπεζών, της παρέμβασής τους στην ελληνική κοινωνία και της συμβολής τους στην οικονομική ανάπτυξη του τόπου, στην έρευνα και τον πολιτισμό.

Στο πλαίσιο αυτό εντάσσουμε κατά προτεραιότητα συνεργασίες που αφορούν την άμεση πρόσβαση και τη χρήση δεδομένων από απόσταση σε βασικά μεγέθη του ελληνικού τραπεζικού συστήματος από την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους μέχρι σήμερα, όπως π.χ. κοινό πρόγραμμα ψηφιοποίησης των ετήσιων εκθέσεων και απολογισμών των ελληνικών τραπεζών (παλαιότερων και σύγχρονων), ορισμένων οικονομικών δελτίων και λοιπών χρήσιμων εκδόσεών τους, σημαντικών οικονομικών φύλλων και περιοδικών του παρελθόντος, ώστε να επιτευχθεί μέσα από τις ιστοσελίδες τους ευρεία πρόσβαση.

Τέλος, οι βιβλιοθήκες των ελληνικών τραπεζών ως πολιτιστικοί οργανισμοί μπορούν να ενθαρρύνουν και συνεργασίες εκτός συνόρων, κυρίως με αντίστοιχες βιβλιοθήκες ευρωπαϊκών πιστωτικών ιδρυμάτων.

Αθήνα, 24 Νοεμβρίου 2006